

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
на тему: «Державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм»

Виконавець:

студентка групи 61

Афанасенко Н. О.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Волохова Ірина Семенівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Функціонування бюджетних відносин будь-якої країни з огляду на обмеженість фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію соціальних та економічних програм, вимагає підвищення ефективності державного фінансового контролю. У світовій практиці оцінка виконання державних програм є об'єктом такої форми контролю, як аудит адміністративної діяльності. Необхідність впровадження його аналога – аудиту ефективності – в Україні обумовлена потребами контролю не тільки законності й цільового характеру використання бюджетних коштів, але й оцінкою економічності, результативності та ефективності виконання бюджетних і державних програм, все це свідчить про актуальність даної теми.

Основи реалізації державного фінансового аудиту в бюджетній сфері закладено в наукових працях таких зарубіжних та вітчизняних учених, як А. Аренс, Ф. Дефліз, Г. Дженнік, В. О'Рейллі, Б. Райзберг, М. Хірш, І. Басанцов, М. Білуха, Ф. Бутинець, Н. Виговська, В. Дем'янишин, М. Крупка, В. Піхоцький, Н. Рубан, В. Федосов, О. Чечуліна, О. Шевчук. Розвиток теорії та практики державного фінансового аудиту знайшов відображення в наукових працях вітчизняних науковців, серед яких: В. Базилевич, М. Бариніна-Закірова, І. Ващенко, Н. Вітвицька, М. Головань, Л. Дікань, О. Жадан, Н. Дорош, А. Мамишев, В. Мельничук, П. Нікіфоров, І. Стефанюк, І. Чугунов, Н. Шевченко та інші офіційні документи Міжнародних організацій контролю (Committee International Organization of Supreme Audit Institutions, INTOSAI), Нідерландів, Румунії, Туреччини, Швеції, Східноєвропейських країн, США.

Віддаючи належне науковому внеску зазначених авторів, слід зауважити, що питання розвитку аудиту ефективності висвітлені недостатньо: теоретико-методологічне обґрунтування його впровадження має низку протиріч; не чітко визначені об'єкти і критерії оцінки бюджетних програм; недосконалі методичні рекомендації з аудиту ефективності певних галузей економіки; не достатньо розкриті питання стандартизації та оцінки якості контрольних процедур; не приділено увагу оцінці ризику при проведенні контрольно-аналітичних заходів.

Проблеми теоретичного і прикладного характеру впровадження державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм соціального та економічного розвитку пов'язані з недосконалістю бюджетного процесу, законодавчої бази, застарілою структурою системи державного контролю, усталеними методичними підходами його здійснення й ментальністю суб'єктів контролю.

Мета дослідження полягає в розробці теоретичних положень, методичних основ і практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм соціального та економічного розвитку. Для реалізації мети було поставлено і вирішено такі завдання:

- визначено місце державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм в системі державного фінансового контролю;
- обґрунтовано концептуальні основи державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм;
- застосовано системний підхід до дослідження державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм;
- досліджено організацію проведення аудиту ефективності;
- проведено комплексний аналіз здійснення аудиту ефективності суб'єктами державного фінансового контролю;
- запропоновано загальні методичні положення і підходи щодо удосконалення процесу аудиту ефективності та проведено апробацію методик;
- здійснено стандартизацію процедур аудиту ефективності виконання бюджетних програм;
- розкрито порядок контролю якості функціонування системи державного аудиту ефективності.

Об'єктом дослідження є процес державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм соціального та економічного розвитку.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи і практичне функціонування системи державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм соціального та економічного розвитку.

Методологія і методика дослідження засновані на фундаментальних положеннях сучасної економічної теорії.

У дипломній роботі застосовувались такі **методи дослідження** як: аналіз і синтез (для визначення взаємозв'язку між чинниками неекономічного, нецільового використання коштів і ефективністю виконання бюджетних програм); формалізація (для структурування процесу проведення державного аудиту ефективності); системний аналіз (для побудови класифікації державного фінансового контролю); теорія економічних систем і моделей (для побудови комплексу моделей системи державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм); теорія економічної інформації (при формуванні таблиць вхідної інформації для проведення аналізу); метод експертної оцінки (при розробці методики оцінки ефективності виконання бюджетних програм); метод екстраполяції зарубіжного досвіду на вітчизняну практику (під час розробки стандарту з аудиту ефективності, науково-методичних положень щодо визначення загального ризику при проведенні аудиту ефективності бюджетної програми).

Інформаційною базою дослідження виступили наукові праці провідних учених з питань державного фінансового контролю, у тому числі й аудиту ефективності, нормативно-правові акти України, офіційні документи Міжнародних організацій контролю (INTOSAI), Нідерландів, Туреччини, Швеції, Східноєвропейських країн, США, звіти з проведення контрольних заходів Рахункової палати.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретичних і методичних основ удосконалення державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм соціального та економічного розвитку, що забезпечило одержання нових положень і розробок.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

Публікації. Стаття «Зарубіжний досвід організації та проведення державного фінансового аудиту» у збірнику «Студентських наукових праць».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, проведено аналіз останніх досліджень та публікацій, сформульовано мету, задачі, предмет, об'єкт магістерської роботи, викладено методи дослідження.

У першому розділі «ТЕОРЕТИКО - МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ» розглянуто сутність, функції і види державного фінансового контролю. Проаналізовано пріоритетні напрямки фінансового контролю та ефективність фінансового контролю, вивчено недоліки законодавчого характеру забезпечення формування в державі цілісного фінансового контролю. Було досліджено етапи фінансового аудиту, світову практику аудиту державних фінансів, класифікацію державного аудиту, державний аудит ефективності, завдання, цілі та методи фінансового аудиту, етапи та стадії процедури державного фінансового аудиту

У другому розділі «ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ» було досліджено аналіз стану та результатів фінансового аудиту, використання державних коштів, розглянуто ефективність роботи державної аудиторської служби в Україні та Одеській області. Розглянуто виконання бюджетної програми на конкретному прикладі.

У третьому розділі «ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ» наведено приклади зарубіжного досвіду проведення фінансового аудиту та виконання бюджетних програм а також визначено перспективи розвитку аудиту виконання бюджетних програм та пропозиції щодо удосконаленні аудиту бюджетних програм.

ВИСНОВКИ

Практичне значення проведеного дослідження полягає в можливості використання його результатів у ході вдосконалення діяльності органів державного фінансового контролю в Україні на державному та місцевому рівнях. А саме, забезпечення ефективного попереднього та поточного державного фінансового контролю при управлінні та використанні бюджетних ресурсів. Необхідно спрямувати державний фінансовий

контроль на підвищення рівня ефективного, законного, цільового, раціонального, результативного використання та збереження фінансових (матеріальних) ресурсів держави, необоротних та інших активів, досягнення росту економії бюджетних коштів їх розпорядниками та одержувачами, усунення виявлених порушень, недоліків і запобіганням їм надалі в процесі їх діяльності, підвищення відповідальності керівників органів державного сектору за ефективність діяльності, через врахування пропозицій та рекомендацій, наданих контролюючими органами за результатами аудитів, а також зменшення перевірконого тиску на об'єкти контролю шляхом зміни ідеології, підходів та акцентів здійснення державного фінансового контролю в середньостроковій перспективі.

В результаті проведеного дослідження було визначено, що аудит ефективності на сьогодні є важливою та перспективною формою державного фінансового контролю, яка забезпечить своєчасне та точне визначення ефективності та раціональності використання державних ресурсів, спрямованих на реалізацію державних програм та проектів, встановити причини та винних осіб, які цьому перешкоджають, а також на основі цього розробити комплекс рекомендацій з удосконалення бюджетного процесу тощо.

Для національної системи державного фінансового контролю необхідність утвердження даної форми контролю визначається його метою та завданнями, сучасними потребами суспільства та обраним Україною курсом на євроінтеграцію.

На сьогодні, аудит ефективності є запорукою зміцнення бюджетної, податкової та фінансової дисципліни, важливою передумовою забезпечення економічної безпеки України та її входження у світове співтовариство системи фінансового контролю та аудиту з прозорою та раціональною системою власних органів державного фінансового контролю.

Однак, для того, щоб аудит ефективності зайняв належне місце в системі державного фінансового контролю в Україні, сприяв модернізації бюджетного процесу та підвищенню якості державного управління, необхідно вирішити ті проблеми, які притаманні сучасній системі державного фінансового контролю, створити належні умови для подальшого розвитку як державного фінансового контролю, так і аудиту ефективності зокрема, враховуючи при цьому особливості національної економіки та досвід провідних країн світу у даній сфері економічних відносин.

Напрямом подальших досліджень є аналіз здійснення аудиту Державною фіскальною службою та Державною аудиторською службою України, для вдосконалення системи контролю та оптимізації діяльності контролюючих органів.

АНОТАЦІЯ

Афанасенко Н. О. «Державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за магістерською програмою «Державні муніципальні фінанси» - Одеський національний економічний університет - м. Одеса, 2017 рік

Склад дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить сторінок, із них сторінок основного тексту. Робота містить таблиць та рисунків, додатки викладено на сторінках, список використаних джерел містить найменувань.

Метою магістерської роботи є розробка теоретичних положень, методичних основ і практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм

Об'єктом дослідження є процес державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм соціального та економічного розвитку.

Предмет дослідження – є теоретико-методологічні основи і практичне функціонування системи державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм соціального та економічного розвитку.

Стислий зміст роботи. Визначено місце державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм в системі державного фінансового контролю; обґрунтовано концептуальні основи державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм; застосовано системний підхід до дослідження державного аудиту ефективності виконання бюджетних програм; досліджено організацію проведення аудиту ефективності; проведено комплексний аналіз здійснення аудиту ефективності суб'єктами державного фінансового контролю; запропоновано загальні методичні положення і підходи щодо удосконалення процесу аудиту ефективності та проведено апробацію методик; здійснено стандартизацію процедур аудиту ефективності виконання бюджетних програм; розкрито порядок контролю якості функціонування системи державного аудиту ефективності.

Основні результати та пропозиції. Розробити та затвердити єдину концепцію розвитку системи державного фінансового контролю в Україні. Розробити та затвердити професійні стандарти, методичні рекомендації, методологічні та практичні матеріали у сфері аудиту ефективності, враховуючи відповідний досвід та напрацювання окремих країн. Внести зміни та доповнення до існуючої законодавчої та нормативно-правової бази у сфері державного фінансового контролю та аудиту.

Публікації. Стаття «Зарубіжний досвід організації та проведення державного фінансового аудиту» у збірнику «Студентських наукових праць».

Ключові слова: державний фінансовий контроль, державний аудит, управління бюджетними коштами, зарубіжний досвід, автономна модель, централізована модель, аудит виконання бюджетних програм, аудит ефективності.

ANNOTATION

Afanasenko Nataliia, «State Financial Audit of Budget Programs Implementation», thesis for Master degree in specialty «Finance, Banking and Insurance» under the program «State Municipal Finance»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2017

Thesis consists of three chapters. Object of study the process of public audit of the effectiveness of budget programs of social and economic development.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of The place of the state audit of the effectiveness of budget programs implementation in the system of state financial control is determined; the conceptual bases of the state audit of efficiency of budget programs implementation are substantiated; systematic approach to the study of the state audit of the effectiveness of budget programs; the organization of an audit of effectiveness was investigated; a comprehensive analysis of the audit of the effectiveness of the subjects of state financial control was carried out; general methodological provisions and approaches for improving the process of audit of effectiveness are proposed; testing methods are carried out; standardization of audit procedures for the effectiveness of budget programs; the procedure for quality control of the functioning of the state audit system of efficiency is disclosed.

Keywords: state financial control, state audit, management of budgetary funds, foreign experience, autonomous model, centralized model, audit of implementation of budget programs, audit of efficiency.